

Pismo iz Bagdada

U Udruženju književnika Iraka ponovo književne ve eri

Ira ka prozna minijatura

Bagdad, oktobra 95/januara 96. – Posle višegodišnje pauze iji uzroci nisu dokraja razjašnjeni (mada ovdašnja kulturna aršija o njima ima svoje mišljenje), nedavno je u klubu Udruženja književnika na Trgu El Andalus održano književno ve e posve eno proznoj minijaturi.

U sali dovoljnoj da primi dve stotine duša i uz prise anja prisutnih na dane pre blokade i inflacije, kada je publika stajala napolju i sedela i po podu, uz ne jako osvetljenje svega dveju neonskih cevi (od kojih je jedna stajala pod uglom od 45° na zidu, daleko od stola za koji su sedali pisci) pro itano je ukupno šesnaest sasvim kratkih pri a iz pera petorice autora.

itanje uz takvu rasvetu stavljalo je ita e na nepravi na iskušenja: jedan od autora obavestio je publiku da e po se anju improvizovati na nekoliko mesta, jer je svoje minijature itao s lista dnevnih novina u kojima su nedavno bile objavljene. Kako je papir zbog sankcija odavno postao preskupa strateška sirovina, slova su toliko sitna da se jedva mogu itati i pri jakom svetlu.

Moderator ve eri i jedan od u esnika bio je poznati pisac kratke pri e Abdusetar Nasir.

Publika je bila probrana: uglavnom mla a pera Iraka, svega dvadeset i sedam duša, me u kojima i etiri mla e dame, od kojih dve ve imaju po jednu objavljenu proznu zbirku.

Kad se itanje okon alo i utišao odmereni aplauz, ljubitelji sasvim kratke proze ustali su na noge i gužva u sredini sale odavala je da predstoji rastanak. Nisam odoleo da ne izrazim svoje negodovanje. „Mislio sam da u uti još štogod, nešto o minijaturi uopšte i o pri ama koje smo ve eras ovde uli“ – rekoh Abdusetaru Nasiru, ije pri e ovde ve uveliko prevodim.

Izi oh na as da ubacim u kola asopis koji su doneli za mene. Posle nekoliko sekundi vratih se u salu. Svi behu posedali, a za sto pored moga prijatelja upravo se smeštao mršavi bradonja – jedan od vi enih kriti ara mla e generacije.

Uz nekoliko uopštenih tvrdnji o prirodi i stilu sasvim kratke pri e, kojima se ne bi imalo šta prebaciti, iznosio je svoje konkretne primedbe na pojedine pro itane pri e. Kratka pri a je vrsta za koju je malo re i da se neguje u Iraku; moji poznanici ovde tvrde da se godišnje napiše i do sto hiljada pri a, a objave se hiljade, možda preko deset hiljada – što u dnevnim listovima, od kojih svaki ima „kulturnu“ stranu, što u asopisima, što u zbirkama, od kojih mnoge finansiraju sami autori. Književna kritika se upinje da prati to obilje.

Jedan od autora, Halid el Mutlag, ve afirmisan, pohvalio je minijature mladog kolege Kurda. Pridružio mu se poznati pesnik, zatim još jedan mla i pisac, a onda se javila novinarka asopisa *Omladina* [Aš-šabâb] Hedija Husein, koja je pre dva meseca objavila intervju sa mnom o mome radu na prevo enju arapskih narodnih pripovedaka i kratkih pri a i – ko e kome nego svoj svome – prozvala i „jugoslovenskog orijentalistu“ da iznese svoja zapažanja.

Neko se s lako om obra a masovnim skupovima. Meni li no noge se odseku onog momenta kada treba da izgovorim tri re i, makar i pred tako malobrojn timeriumom kakav je bio ovde. Nisam imao pojma šta bih mogao re i, niti sam bio pripravan za sli nu pakost od gospo ice ije ime, ina e, zna i *dar*.

Arapski jezik jedini je svetski jezik danas koji boluje od pojave koja se u nauci o jeziku zove *diglosija* i definiše se kao funkcionalno nepoklapanje izme u „visokog“ jezika i govornih idioma. Prvi, baziran na jeziku islamskog svetog pisma, služi isklju ivo za pisanje i itanje, a potonji isklju ivo za govornu komunikaciju.

Verska dogma i kler tvrdokorno ne samo da anatemišu dijalekte, ve vekovima odbijaju da priznaju i samo njihovo postojanje. Oko toga je ve bilo znatnih lomova u arapskom jezikoslovlju. Vo eni jezi kim purizmom i idejom panarabizma, Arapi e vam listom re i da je samo književni jezik vredan, a da su dijalekti „iskvareni“ i da „i nemaju gramatike“, te da se svi

„kulturni“ razgovori (na univerzitetu i oko njega) valja da odvijaju isključivo na književnom jeziku.

Svi usmeni komentari bili su ovde na „ istom“ dijalektu.

Uhvatio sam se te teme i izjavio da, kao arabista, moram da istaknem vidnu ulogu dijalekta u komunikaciji među prisutnim slavnim perimima, što samo potvrđuje moju poznatu tezu (iz gore pomenutog intervjua) da bi moji prijatelji Arapi morali mnogo više pažnje posvetiti prikupljanju i uvođenju svog nacionalnog blaga na polju narodne pripovetke, koja se decima, dakako, na dijalektu, a nipošto na kuranskom jeziku, ali se ne zapisuje, već uvećani arapskih zemalja postoje i zakoni pod jednim istim imenom – Zakon o zaštiti arapskog jezika, koji su i doneti radi sprečavanja svakog pisanja na dijalektu (u Iraku od 1986).

Dodao sam da se, što se obima tiče, minijatura u Evropi smatra prilično određenom i naveo Albaharijevo mišljenje iz predgovora *Najkraća im priča na svetu* da je to svaki prozni tekst čija dužina ne prelazi 28 redova. Da bih to pojasnio iračkim spisateljima, od kojih samo jedan – Abdušetar Nasir – piše sve svoje predloške na pisaloj mašini, dok svi ostali dan-danas pišu rukom (uvoz pisalnih mašina u zemlju pod oštrijom je kontrolom, uz obavezno uzimanje otiska slova svake, nego uvoz teških mitraljeza), objasnio sam pojam standarda slova, dužine reda, proreda i strane, a za „diskusiju“ o prozanim pričama se izvinio izjavivši da sebe ne smatram kompetentnim za tako što.

Na kraju, zapitan od uvaženog skupa kakva je sasvim kratka priča u Jugoslaviji, odgovorioh da je upravo poslednjih godina vrlo popularna i predložih da prevedem na arapski izvestan broj minijatura jugoslovenskih pisaca, računajući i na poslednja dva konkursa *Radio Pingvina* (moj sin, koji je svoje prve objavljene retke video u najnovijoj, ima te zbirke priča), pa da upriličimo jedno književno veče posvećeno tome.

Pošto su neki moji prevodi u ovdašnjim časopisima bili primećeni i čak komentarisani na kulturnom programu televizije, predlog je bio jednostavno pozdravljen. Da uzvratim ljubaznost, obećao sam da ću napisati izveštaj o protekloj večeri i uz njega priložiti svoje prevode prozanih minijatura. Autori zdušno obećavaju da će mi pokloniti svoje najnovije zbirke, posle večera se dame povukoše, a desetina nas krete do najbliže prodavnice pića, i s nekoliko boca u rukama, krunisamo događaj sedeljkom uz mezu, mastiku i kiselo mleko u stanu Ahmeda Jakuba, Palestinca i kubanskog šakala, odakle sam u ranu zoru nekako našao put do kuće.

*

Prvih dana decembra održano je veče posvećeno „sasvim kratkim pričama nepogodnim za objavljivanje“. U to vreme bio sam u Beogradu, ali nisam propustio da te priče pribavim. Njihovi prevodi su u prilogu ovog izveštaja.

Po povratku u Bagdad bejah, usled prezauletosti, sasvim zaboravio na svoje obećanje dato pred onoliko svedoka u Klubu književnika. Domaćini se potrudili da me podsete. Nemaju ni kud dadoh se na prevođenje. Veče jugoslovenske prozne minijature bilo je zakazano za subotu, 20. januara u pet popodne.

U četvrtak 18-og i subotu 20-og troje ilustrovanje novine donele su vest o „večeri jugoslovenske priče“ u Klubu književnika, „s predavanjem koje će održati poznati jugoslovenski orijentalista“, a kulturni program televizije nekoliko dana uzastopce objavljivao je istu vest. Uistinu, bejah pripremio i kratko predavanje o pojmu, strukturi, jeziku i stilu prozne minijature i razvoju te forme u Jugoslaviji poslednjih godina.

U pet popodne toga dana restrikcija struje pogodila je ceo kraj grada oko Trga El Andalus. Deo publike iskoristio je to da ode za važnijim poslovima. Domaćini pak pohitaše u

obližnji du an i vratiše se s nekoliko sve a. Tanjugov dopisnik, me utim, imao je fotoaparat marke Nikon s automatizovanim svetlomerom za blic, koji odbija poslušnost u tolikoj pomr ini; nevi an takvim situacijama ja dadoh svoj doprinos seriji propusta time što zaboravih da iz džepa jakne izvadim diktafon s pripremljenim novim baterijama. Tako su s ovog romanti nog skupa izostala oba svedo anstva – i vizuelno i auditivno.

Srpko Leštari